

Perheiden tuen tarpeet varhaiskasvatuksessa

ennaltaehkäisevän perhetyön näkökulma

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi (AMK)

Kevät 2024

Elisa Lunkka

Sosionomi (AMK)

Tekijä Elisa Lunkka

Työn nimi Perheiden tuen tarpeet varhaiskasvatuksessa – ennaltaehkäisevän perhetyön näkökulma

Ohjaaja Liisa Harakkamäki

Tiivistelmä

Vuosi 2024

Varhaiskasvatus edistää lapsen kasvua ja kehitystä kokonaisvaltaisesti ja auttaa vanhempia kasvatustyössä. Laadukkaalla yhteistyöllä voidaan tukea perhettä arjen sujuvuudessa. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia perheiden tuen tarpeita varhaiskasvatuksessa ennaltaehkäisevän perhetyön näkökulmasta. Tilaajana toimi Norlandia Päiväkodit Oy.

Tutkimuksen kannalta keskeistä tietoperustaa loivat varhaiskasvatus, vanhemmuuden tukeminen ja arjen haasteet, ennaltaehkäisevä perhetyö sekä kontekstuaalisen kasvun teoria osana varhaiskasvatusta. Lisäksi esiteltiin aikaisempia tutkimuksia liittyen perheiden tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Tutkimusmenetelmänä toimi laadullinen tutkimus, joka sisälsi määrällisiä elementtejä. Aineistonkeruu kerättiin kyselylomakkeella, joka luotiin Webropolissa. Kyselyyn vastasi yhteensä 22 vanhempaa tai huoltajaa. Aineiston analysoitiin teemoittelemalla.

Kyselyyn vastanneiden mukaan perheet saavat tukea arkeensa varhaiskasvatuksesta eri tavoin. Tutkimustulokset osoittivat, että arjen tuki on perheille keskusteluja, kommunikointia ja neuvoja lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen sekä laadukkaan varhaiskasvatuksen tarjoamista. Näitä teemoja koettiin jo löytyvän paljolti varhaiskasvatuksesta, mutta niitä myös toivottiin ja näissä nähtiin puutteita. Vastauksista kävi ilmi, että pääosin varhaiskasvatuksen tarjoamaan tukeen oltiin tyytyväisiä, mutta myös kehitettävää löytyi paljon. Haasteita perheiden tukemiseen tuottaa perheiden mukaan henkilöstön osaaminen, henkilöstön vaihtuvuus, sijaisten määrä ja kiire.

Avainsanat varhaiskasvatus, ennaltaehkäisevä perhetyö, arjen tuki, vanhemmuus

Sivut 24 sivua ja liitteitä 3 sivua

Degree programme in Social Services

Author Elisa Lunkka

Subject Families' support needs in early childhood education - a perspective of preventive family work

Supervisor Liisa Harakkamäki

Abstract

Year 2024

Early childhood education promotes a child's growth and development comprehensively and helps parents in their parenting work. Through high-quality collaboration, families can be supported with their everyday life. The aim of this thesis was to examine families' support needs in early childhood education from the perspective of preventive family work. The client was Norlandia Päiväkodit Oy.

The key knowledge base for the study consisted of early childhood education, support for parenting, everyday challenges, preventive family work, and contextual growth theory as part of early childhood education. In addition, previous research related to supporting families in early childhood education was presented. The research method used was qualitative research, which included quantitative elements.

The data collection was done with a survey form created in Webropol. A total of 22 parents or guardians responded to the survey. Thematic analysis was chosen as the method for analyzing the data.

According to the survey respondents, families receive support in their everyday life from early childhood education in various ways. The thesis results indicate that support in daily life for families includes discussions, communication, and advice related to a child's growth and development, as well as providing high-quality early childhood education. These themes were already perceived to be largely present in early childhood education, but they were also desired, and deficiencies were seen in them. The responses revealed that, for the most part, the families were satisfied with the support provided by early childhood education, but there was also a lot of room for improvement.

The thesis results show that early childhood education has a place in providing comprehensive support for families in their everyday lives. The study indicates that challenges in supporting families arise from the staff's expertise, staff turnover, the number of substitutes, and time constraints.

Keywords early childhood education, preventive family work, everyday support, parenthood

Pages 24 pages and appendices 3 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tietoperusta ja aiemmat tutkimukset.....	2
2.1	Varhaiskasvatus	2
2.2	Vanhemmuuden tukeminen ja arjen haasteet	3
2.3	Ennaltaehkäisevä perhetyö.....	4
2.4	Kontekstuaalisen kasvun teoria osana varhaiskasvatusta.....	6
2.5	Aikaisemmat tutkimukset	7
3	Opinnäytetyön toteutus	9
3.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	9
3.2	Tutkimusmenetelmä ja aineistonhankinta	10
3.3	Aineiston analyysi	12
3.4	Eettisyys, luotettavuus ja kestävyys	13
4	Tutkimuksen tulokset	13
5	Johtopäätökset.....	19
6	Pohdinta.....	20
	Lähteet	22

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1. Yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa.....	15
Kuva 2. Perheen arjen haasteet.....	15

Liitteet

Liite 1.	Aineistonhankintasuunnitelma
Liite 2.	Kyselylomake
Liite 3.	Saatekirje

1 Johdanto

Varhaiskasvatuksen vaikutukset heijastuvat lapsen hyvinvoinnin tuottamisen lisäksi koko perheen elämään, kun varhaiskasvatus tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden työelämään ja opiskeluun ja niiden kautta perheen elinoloista huolehtimisen. Vaikutukset ovat erityisen suuret niillä lapsilla, joilla on haasteita oppimisessa ja kehityksessä tai joiden elinolot ovat haastavat. On voitu osoittaa, että varhaiskasvatuksella on lapsiin, perheisiin ja heidän hyvinvointinsa kautta koko yhteiskuntaan ulottuvia vaikutuksia. (Karila, 2016, s. 42)

Tavallisimmin lapsen oma perhe on hänen ensimmäiset ihmissuhteensa ja ympäristönsä. Ihmissuhteiden laatu ja kotiolojen turvallisuus ovat epäilemättä tärkeimpiä lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavia asioita. Vaikka vanhemmat kantavatkin lapsen kasvatuksen päävastuuta, on varhaiskasvatuksella tärkeä asema jakaa tätä tehtävää. Koronaepidemia vaikutti jo keväällä ja kesällä 2020 merkittävästi ihmisten hyvinvointiin ja palveluihin. Monella alueella tilanteen pitkittyessä lapset, nuoret ja perheet jäivät heikennettyjen ja osaltaan toimimattomien palvelujen varaan. Myös uudet työjärjestelyt, epävarma taloustilanne, sosiaalisten kontaktien vähentyminen sekä huoli monenlaisista asioista ovat kuormittaneet sekä lapsia että vanhempia. Perheiden tuen tarpeiden huomaaminen on jäänyt vähemmälle varhaiskasvatuksessa, koulussa ja muissa palveluissa, koska perheiden kohtaaminen on jäänyt vähemmälle. (Koivula ym., 2017, s. 75; THL, 2020, ss. 1–2)

Sosionomin koulutus valmistaa opiskelijaa sosiaaliseen hyvinvointityöhön – ihmisten auttamiseen ja tukemiseen sekä kasvun ja kehityksen edistämiseen. Sosionomin tulee vahvistaa arjessa selviytymistä ja sen lisäksi ohjata asiakkaita palveluiden piiriin sekä tuottaa palveluja. (Sosiaalialan AMK-verkosto, 2020) Sosionomin osaamiseen liittyy arjessa tukeminen ja kasvun ja kehityksen edistäminen, joten on tärkeää tuottaa tietoa siitä, miten tämä toteutuu varhaiskasvatuksessa ja mitä voidaan tehdä paremmin.

Tämän opinnäytetyön tilaajana toimii Norlandia Päiväkodit. Tutkimus antaa tietoa siitä, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö voi vastata asiakkaiden eli lasten ja perheiden tuen tarpeisiin liittyen perheiden hyvinvointiin. Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa, miten perheet kokevat saavansa tukea arkeen varhaiskasvatuksesta ja millaista tukea he toivoisivat saavansa. Tutkimuskysymykset ovat: miten perheet kokevat saavansa tukea arkeen varhaiskasvatuksesta sekä millaista arjen tukea perheet toivoisivat saavansa varhaiskasvatuksesta.

Näkökulmaksi perheiden tuen kartoitukseen olen valinnut ennaltaehkäisevän perhetyön, joka painottaa arjen tukemista (Järvinen ym., 2021, s. 73). Korona-aika on muuttanut merkittävästi lasten elämää, ja perheiden voimavarat lasten tukemiseksi ovat erilaisia (Opetushallitus, 2022). Kyselyn avulla selvitetään, miten perheet ovat saaneet apua arjen haasteisiin ja millaista tukea he toivoisivat varhaiskasvatuksen tarjoavan. Tutkimus tuottaa samalla myös tietoa asiakasperheiden kokemuksista ja yhteistyön toteutumisesta.

Ennaltaehkäisevää tukea ja palveluita on korostettu jo vähän aikaa. Vain laadukkaalla yhteisellä toiminnalla voidaan tukea lasta ja koko perhettä joutuisasti arjen sujuvuudessa, joka onkin lapsen kehityksen kulmakivi. Suoraan lapsen kehitysympäristössä tehtävä työ tuottaa tuloksia, eli riittävää tukea tulee tarjota arjessa ja tuttujen ihmisten kanssa. Jokainen lapsen lähellä oleva aikuinen on vastuussa lapsen kehityksestä, ja on tärkeää luoda avointa kasvatuskumppanuussuhdetta vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välillä. Lapsen kehityksen tukeminen tulee olla osa perustyötä ja varhaiskasvatuksen tulee tarttua arjen haasteisiin ryhmän toiminnassa ja tukea vanhempia kokeilemaan samanlaisia tapoja myös kotona. (Mäkelä, 2013, ss. 19–20)

2 Tietoperusta ja aiemmat tutkimukset

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni tietoperustan ja tärkeimmät käsitteet. Valitsin opinnäytetyöni tietoperustaan varhaiskasvatuksen, vanhemmuuden tukemisen ja arjen haasteet, ennaltaehkäisevän perhetyön ja kontekstuaalisen kasvun teoriaa osana varhaiskasvatusta. Lisäksi esittelen aikaisempia tutkimuksia aiheeseen liittyen.

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tarkoituksena on edistää lapsen kasvua, kehitystä sekä oppimista. Toiminnan tulee olla tavoitteellista, suunnitelmallista ja painottaa pedagogiikkaan. Varhaiskasvatus edistää lasten yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa. Se tarjoaa tukea vanhemmille kasvatustyössä sekä mahdollistaa vanhempien opiskelun tai työskentelyn. Varhaiskasvatuksen järjestää kaupunki, kunta tai kuntayhtymä, joka voi tuottaa palvelun itse tai ostaa palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. (Opetushallitus, 2022, ss. 14, 17; Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 5)

Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa perustuu määriteltyyn arvoperustaan sekä käsitykseen lapsesta, koko lapsuudesta ja oppimisesta. Pedagogiikka on monitieteistä, perustuen etenkin

kasvatus- ja varhaiskasvatustieteisiin. Se on ammatillisesti johdettua ja toteutettua suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jotta jokainen lapsi olisi hyvinvoiva ja oppiminen toteutuisi. Pedagogiikka näkyy kaikkialla; toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä sekä kasvatuksen, hoidon ja opetuksen kokonaisuudessa. Varhaiskasvatus toteutuu henkilöstön, lapsen ja ympäristön vuorovaikutuksessa. (Opetushallitus, 2022, s. 22)

Lapsen elinympäristöjen tulee olla turvallisia ja sekä tukea itsenäisyyttä että vapautta toimia. Hyvinvointia tukee myös henkilökohtainen kyvykkyys ja taito ottaa olemassa olevia resursseja käyttöön ja hyödyntää niitä hyvinvoinnin tavoittelussa. Lapsen hyvinvointiin vaikuttaa koko perhesysteemi ja varhaiskasvatus tukee lasta ja perhettä sosiaalisesti ja emotionaalisesti sekä jokapäiväisessä arjessa että muutosten hetkissä. Varhaiskasvatus onkin yksi keskeisimmistä pikkulapsiperheen tukipilareista. (Böök & Mykkänen, 2017, ss. 81–83)

2.2 Vanhemmuuden tukeminen ja arjen haasteet

Ihmissuhteiden ja kotiolojen turvallisuus sekä laatu ovat epäilemättä pienen lapsen merkityksellisimpiä tekijöitä, kun puhutaan kasvusta ja kehityksestä. Koko perheyhteisö ja sen elämäntilanne vaikuttavat lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja muutokset saattavat joko rikastaa, tai rajoittaa perhe-elämää. Vanhemmat kohtaavat monenlaisia vaatimuksia ja odotuksia, jotka vaikuttavat myös perheen arkielämään. Tämän vuoksi vanhempien tukeminen vaikuttaa myös lapsen hyvinvointiin. Päiväkodin ihmissuhteet vaikuttavat parhaimmillaan lapsen ja koko perheen sosiaalisena ja emotionaalisenä tukena. Tämä näyttäytyy sekä jokapäiväisessä arjessa, että muutosten kohdatessa. Perhepiirissä voi tapahtua erilaisia kriisejä, jotka muuttavat lapsen arkea huomattavasti kertaheitolla. Näissä tilanteissa päivittäiset rutiinit ja pysyvät ihmissuhteet varhaiskasvatuksessa luovat turvaa, pysyvyyttä ja tukea koko perheelle. (Böök & Mykkänen, 2017, ss. 75, 82–83)

Suojelu, osallisuus ja osuus yhteiskunnan voimavaroista ovat jokaisen lapsen oikeus. Lapsen hyvinvoinnin tulee olla aina perhetyön keskeisenä tavoitteena. Hyvinvointia yleisesti voi kuvata kolmijaolla, johon sisältyy *having, loving ja being/doing*. *Having* tarkoittaa elintasoja ja perustarpeiden tyydyttymistä, *loving* sisältää yhteistyösuhteet ja kokemuksen rakkauden saamisesta sekä antamisesta. Viimeisenä *being/doing* sisältää osallisuuden ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien toteutumisen. (Järvinen ym., 2012, s. 37)

Äitien ja isien käsitykset ihannevanhemmuudesta ovat samankaltaisia. Sekä äidit että isät nostavat ihannevanhemman ominaisuuksiksi muun muassa rakastavan, kärsivällisen ja kuria pitävän. Näkemykset yhteiskunnan asettamista ihanneominaisuuksista ovat vanhempien

mukaan suorituskeskeisempiä ja poikkeavat omasta ihannevanhemmuudesta. Yhteiskunnan ihanteita kuvaavia ominaisuuksia ovat vanhempien mukaan muun muassa epäitsekkäs, urasuuntautunut ja kouluttautunut, varakas ja aikaansaava. Ulkoapäin tulevat odotukset ja vanhempien omat ihanteet vanhemmuudelle ovat ristiriidassa keskenään. Tämä voi vaikuttaa vanhempien hyvinvointiin ja tämä tuleekin ottaa huomioon, kun tuetaan vanhemmuutta eri palveluissa. (Aunola ym., 2021)

Nykyvanhemmuus on jatkuvaa itsereflektointia, jossa käytetään hyväksi erilaisia vanhemmuutta koskevia uskomuksia, psykologista ja sosiologista asiantuntijatietoa sekä median välittämää mallia toisten tavasta elää. Hyvä vanhemmuus on kulttuurinen konstruktio, jonka sisältö vaihtelee ajan ja paikan mukaan. Vaikka lapsen tarpeisiin vastaamista on pidetty kulttuurisesti vakiona, voi sekin olla sukupuoli-, luokka- ja kulttuurisidonnaista. (Järvinen ym., 2012, s. 40)

Perheen tukeminen lähtee siitä, että perheiden kanssa työskentelevä hahmottaa, ketkä kuuluvat perheeseen. Perheen jäsenet voivat jokainen eri tavalla määritellä, mitä perhe kullekin tarkoittaa. Kaikki ihmiset ovat perheen ja jonkin suvun jäseniä, vaikka eläisivätkin yksin. Perhe on biologiaa, politiikkaa ja kokemus. Perhemallit ovat mielikuvia, joiden avulla rakennetaan ja jäsenetään omaa kuulumista elämän verkostoihin, perheeseen ja perhe-elämään. Yhteiskunnallisissa instituutioissa ja arkisissa keskusteluissa käydään jatkuvasti perhekeskustelua. Keskustelua käydään sukupuolten ja sukupolvien välillä, perheen arkisissa neuvotteluissa sekä perheitä muodostettaessa ja niiden hajotessa. Perhelähtöinen lähestymistapa huomioi perheen kaikessa toiminnassa. (Rönkkö & Rytönen, 2010, s. 9; Vilen ym., 2013, s. 70)

2.3 Ennaltaehkäisevä perhetyö

Suomen perhepolitiikan tarkoituksena on turvata lapsille turvallinen kasvuympäristö ja vanhemmille sekä aineelliset, että aineettomat henkiset mahdollisuudet perheen perustamiseen ja lasten kasvattamiseen. Perhepolitiikassa on viime vuosina painotettu erityisesti työn ja perheen yhteensovittamista, isyyden vahvistamista ja perheiden toimeentulon turvaamista. Perhepoliittiset tukitoimet jaetaan taloudellisiin tukitoimiin, tarjottaviin palveluihin sekä perhevapaisiin. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, 2013, s. 6)

Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) määritellään, että hyvinvointialueen asukkailla on oikeus sosiaalihuollon neuvontaan ja ohjaukseen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lasten, nuorten ja erityistä tukea tarvitseviin asukkaisiin. Kunnallisten viranomaisten tulee yhteistyössä seurata ja edistää lasten ja nuorten hyvinvointia. Lisäksi tulee ehkäistä kasvuolojen

epäkohtia ja poistettava niitä. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluja annettaessa ja kehitettäessä on varmistettava, että palveluissa tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta vastaavia henkilöitä. Tukea annetaan lasten kasvatuksessa ja saadaan myös selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden tuen tarpeet. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) määrittää perhetyötä niin, että sen avulla tuetaan asiakasta ja hänen perhettään tai asiakkaan hoidosta vastaavaa henkilöä sosiaaliohjauksella ja muulla tarvittavalla avulla. Perhetyö liittyy vanhemmuuden tukemiseen, lasten hoidossa ja kasvatuksessa ohjaamiseen, kodin arjen ja arkirutiinien hallintaan, koko perheen toimintakyvyn vahvistamiseen. Perhetyötä voidaan tehdä ennaltaehkäisevänä tai korjaavana työnä ja sitä tehdään useimmiten sosiaalitoimen, neuvolan, päivähoidon tai koulun yhteydessä. Perhetuen varhaisen tuen tarkoituksena on taata, että perhe saa tuen oikea-aikaisena ja se voi estää perhetilanteen kriisiytymisen ja ongelmien kasaantumisen. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014; Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, 2017:5, s. 58)

Perhetyölle on monenlaisia määritelmiä ja sitä voidaan tehdä monenlaisissa ympäristöissä. Perhetyötä voidaan määritellä esimerkiksi sen toimintaympäristön mukaan muun muassa sosiaalitoimen perhetyöksi, päiväkotien perhetyöksi tai seurakuntien perhetyöksi. Eri osiin voidaan jaotella myös sen mukaan, mihin elämänalueeseen perhetyö kuuluu: päivähoitoon, sairaaloihin, päihdepalveluihin tai lastensuojelutyöhön. Perhetyötä voidaan jaotella myös sen lähtökohtien mukaan. Lähtökohtia voi olla esimerkiksi perheiden neuvonta ja ohjaus, kotipalvelu tai puuttuminen lasten turvallisuutta vaarantaviin tekijöihin tai lapsen kehityksessä ilmeneviin haittoihin. Perhetyön lähtökohtana on kuitenkin aina kunkin perheen tilanteesta lähtevät tarpeet, kuten lasten kasvatusta- ja kehitykselliset, vanhemmuuden tukeminen tai koko perheen toimintakyvyn ja hyvinvoinnin lisääminen. (Rönkkö & Rytönen, 2010, s. 27)

Ennaltaehkäisevän perhetyön tarkoituksena on ehkäistä lyhytaikaisissa muutoksissa esiintyviä riskejä ja ylläpitää perheen hyvinvointia. Tarkoituksena on tukea perhettä arjessa ja auttaa löytämään omia voimavaroja, kun ongelma tai pulma on vielä pieni. Perheille annetaan opastusta ja neuvontaa, joka tukee arjen sujuvoittamista. Samalla pyritään huomaamaan mahdolliset tulevat ongelmat ja ottamaan ne puheeksi jo etukäteen. Perhettä voidaan myös tukea jo ilmenneiden riskien tai haittojen selvittämisessä. Luodaan yhdessä toimintatapoja, joilla lisätään kykyä selviytyä haastavista tilanteista. Ennaltaehkäisevän perhetyön toimintamuotona voi olla lisäksi ehkäistä jo olemassa olevien haittojen ja ongelmien lisääntymistä ja aiheuttamasta uusista haasteista. Ennaltaehkäisevään perhetyöhön voidaan lukea myös perheen hyvinvointia ylläpitävät palvelut. (Järvinen ym., 2012, ss. 72–73; Rönkkö & Rytönen, 2010, ss. 32–33)

Varhaiskasvatuksen perhetyö on ennaltaehkäisevä työmuoto, jota toteutetaan osana varhaiskasvatuspalveluja. Työskentelymalleja on erilaisia ja ne muotoutuvat jatkuvasti, mutta työssä yhdistyvät yksilöllisen perhetyön ja varhaiskasvatuksen keskeiset elementit. Varhaiskasvatuksella voi olla oma perhetyöntekijä tai varhaiskasvatuksen henkilöstö voi tehdä perhetyötä oman työnsä ohessa. Työn lähtökohtana on usein lapsi ja huoli hänen hyvinvoinnistaan. Lapsi saattaa olla levoton tai aggressiivinen. Vanhemmilla voi olla huolta esimerkiksi lapsen kiukkukohtauksista tai riippuvuudesta toiseen vanhempaan. Lasta auttamalla pyritään auttamaan koko perhettä ja perheenjäsenille tarjotaan tukea esimerkiksi vanhemmuudessa, arjen hallinnassa tai voimavarojen hiipussa. (Järvinen ym., 2012, ss. 79–80)

2.4 Kontekstuaalisen kasvun teoria osana varhaiskasvatusta

Varhaiskasvatuslaki määrittää, että varhaiskasvatuksen tulee edistää jokaisen lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Lisäksi laki määrittää, että varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee toimia yhdessä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen hyvinvoinnin parhaaksi sekä olla tukena kasvatustyössä. Huoltajille tulee antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018)

Kontekstuaalisen kasvun teoriassa varhaiskasvatuksen keskiössä on lapsi ja hänen toimintaympäristönsä. Lapsi on omaan elämäänsä vaikuttava aktiivinen oppija ja toimija. Perheenjäsenten väliset suhteet muuttuvat aina, kun perheessä tapahtuu muutoksia. Samalla tavalla varhaiskasvatuksessa uusi lapsi ryhmässä muokkaa koko ryhmän vuorovaikutussuhteita. Aikuisen toimintaa tarkastellaan siitä näkökulmasta, kuinka mielekästä se on lapsen toimintojen kannalta. Tämä on muutos aiempaan, kun lapsen kasvatusta on tarkasteltu lähteväksi aikuisista. (Vilén ym., 2013, s. 207)

Kontekstuaalisen kasvun teorian mikrosysteemiin kuuluu koti ja varhaiskasvatus. Oma perhe nähdään lapsen tärkeimpänä kasvu ympäristönä ja se voi olla hyvinkin moninainen muodostelma erilaisia suhteita. Oleellista lapsen kannalta on sen toimivuus: lapsen perustarpeista huolehtiminen ja perheen keskinäinen vuorovaikutus. Moni lapsi viettää suurimman osan päivästä varhaiskasvatuksen ympäristössä, joten sen järjestämisellä ja kasvatuskäytännöillä on mittava merkitys osana lapsen kasvua ja kehitystä. Ympäristöjen välinen vuorovaikutuskenttä on mesosysteemi, jota pidetään yleisesti tärkeänä. (Vilén ym., 2013, s. 207)

Ammattilaislähtöisyys on kuvannut hyvin suomalaista kasvatusjärjestelmää aikojen saatossa. Opettajat ovat olleet auktoriteetteja, jotka koulutuksen kautta tietävät, mitä lapsi tarvitsee. Myös suhde lasten vanhempiin oli hierarkkinen. Vanhemmille informoitiin muun muassa päiväkodin käytännöistä ja esitettiin toiveita liittyen lapsen päivärytmin muuttamiseen päiväkodin rytmiä vastaavaksi. Ammattilaislähtöinen kasvattaja pitää yhteistyön pääkohtina lasten hoitoa ja kasvatusta, eikä perheiden tukeminen oikeastaan kuulu päivähoiton tehtäväksi. Yhteistyökäytännöt ovat samat kaikille perheille ja vanhempien kanssa tehtävällä yhteistyöllä ei ole vaikutusta päiväkodin muuhun toimintaan, kuten esimerkiksi toiminnan suunnitteluun. (Vilén ym., 2013, s. 208)

Kun kontekstuaalisen kasvun teoriaa hyödynnetään varhaiskasvatuksessa, on se perhelähtöistä tai -keskeistä ammatillisuutta. Perhelähtöisessä tai -keskeisessä ammatillisuudessa tärkeää on sekä kasvattajan, että vanhempien asiantuntijuus. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten hoidon ja kasvatuksen lisäksi koko perhettä, kun he tarvitsevat apua. Kaikki työntekijät osallistuvat yhteistyön toteuttamiseen ja jokaisen perheen yksilölliset tarpeet ja toiveet tulee ottaa huomioon. Kahdenkeskiset keskustelut ovat tärkeitä ja niitä suositaan. Vaihdetaan tietoa, suunnitellaan yhdessä toimintaa, kehitetään varhaiskasvatuksen laatua ja vahvistetaan perheiden sosiaalisia verkostoja. Henkilökunta tarvitsee vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitojen lisäksi teoreettista tietoa lapsen kasvuedellytyksistä ja perheiden yhteiskunnallisesta kontekstista. (Vilén ym., 2013, s. 208)

2.5 Aikaisemmat tutkimukset

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tutkinut vanhempien näkökulmasta sitä, miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita. Tutkimuksessa on otettu tarkasteluun erityisesti lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon palvelut sekä päivähoiton, esiopetuksen ja perusopetuksen alku. Kysely suunnattiin alle 9-vuotiaiden lasten vanhemmille ja vielä erikseen äideille ja isille. Tulokset osoittavat, että palvelut koetaan pääasiassa hyviksi. Kehittämiskohteet liittyivät erityisesti tuen tarpeiden tunnistamiseen ja niihin vastaamiseen, lasten ja perheiden kohteluun tasavertaisina osallisina sekä palvelujen järjestämiseen ja yhteistoimintaan perheiden elämäntilanteiden muuttuessa. (Halme ym., 2011, s. 7)

Tutkimus osoittaa, että terveys-, sosiaali-, ja opetustoimen tulisi käydä keskustelua aktiivisemmin vanhempien kanssa mahdollisista huolista ja pyrkiä tunnistamaan varhaisessa vaiheessa perheet, jotka tarvitsevat tukea. (Halme ym., 2011, s. 86). Opinnäytetyöhöni tutkimus linkittyy siten, että se pyrkii selvittämään, miten vanhemmat toivoisivat saavansa tukea.

Hakamäki (2019, s. 2) tutki pro gradussaan lapsiperheiden arkea kuormittavia tekijöitä konsultoivien varhaiskasvattajien erityisopettajien näkökulmasta. Tutkimuksen aineistona oli Rantalan ja Uotisen tutkimushankkeen verkkokyselynä kerätty tutkimusaineisto, jonka kohderyhmä koostui 637 konsultoivasta varhaiskasvatuksen erityisopettajasta. Kyselyyn tuli 368 vastausta ja aineiston analyysina oli teoriaohjaava laadullinen sisällönanalyysi. Aineisto osoitti, että lapsiperheet kohtaavat erilaisia kuormitustekijöitä, joissa pääpaino on vanhempien jaksamisessa ja arjen tilanteissa suoriutumisessa. Tutkimusaineisto osoitti myös, että yhteiskunnan ja työelämän vaatimukset sekä taloudelliset olosuhteet lisäävät kuormitusta. Lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen puute kuormitti myös lapsiperheitä, ja lapsia lisäksi oma asema ja eläminen erilaisissa perhemuodoissa.

Tutkimus osoittaa, että erityisopettajat kokevat tärkeänä tiedostaa lapsiperheiden arkeen liittyviä kuormitustekijöitä. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää kohdata ja kuunnella perheitä, koska se edistää myös lapsen hyvinvointia arjessa (Hakamäki, 2019, s. 2) Tämä tutkimus antaa tähän opinnäytetyöhön tietoa siitä, että erityisopettajat pitävät tärkeänä perheiden kohtaamista ja kuuntelemista varhaiskasvatuksessa. Kun tunnistetaan ja tunnustetaan kuormitustekijöitä ja luodaan avointa ilmapiiriä, pystytään auttamaan perheitä varhaisessa vaiheessa ja tukemaan lasta varhaiskasvatuksessa parhaalla mahdollisella tavalla.

Salonen (2019) on tutkinut pro-gradussaan sitä, miten lastentarhanopettajat kokevat ehkäisevän lastensuojelun varhaiskasvatuksessa. Tutkimus on tehty haastattelemalla turkulaisissa päiväkodeissa työskenteleviä lastentarhanopettajia. Tutkimuskysymykset olivat: Millainen on varhaiskasvatuksen rooli ehkäisevässä lastensuojelussa ja millaiset ovat lastentarhanopettajien valmiudet toteuttaa ehkäisevää lastensuojelua sekä tarttua lastensuojelulliseen huoleen. Lisäksi tarkastelun kohteena oli se, miten lastentarhanopettajat kokevat yhteistyön varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun sekä muiden lasten hyvinvointia tukevien palvelujen välillä.

Tutkimus osoittaa, että yhteistyörakenteet ovat puutteelliset Turussa varhaiskasvatuksen, lastensuojelun ja muiden perhepalveluiden välillä. Tämä aiheutti turhautuneisuutta ja epävarmuutta lastensuojelulliseen huoleen ja siihen liittyviin toimenpiteisiin liittyen. Sosionomitaustaisilla lastentarhanopettajilla oli kuitenkin suhteellisen laajaa tietoutta tarjolla olevista perhepalveluista ja opintojen kautta lastensuojelun ja perhetyön osaamista. Yliopistokoulutuksen saaneilla vaikutti taas olevan vahvempi tietotaito, kun puhutaan erilaisista oppimisen haasteista ja niihin puuttumisesta. Lastentarhanopettajat kokivat, että päiväkotiryhmän kasvattajat ovat pääsääntöisesti ammattilaisia, jotka tuntevat lapsen ja perheen parhaiten. He myös kokivat, että yhteiskunnallisissa rakenteissa päiväkodin

merkitys lapsen kasvun ja kehityksen tukijana jää vähäiselle arvostukselle. (Salonen, 2019 ss. 54, 72, 74)

Salosen (2019) tutkimus osoitti, että yhteistyörakenteissa on parantamisen varaa varhaiskasvatuksen ja perhepalveluiden välillä. Sosionomitaustaiset lastentarhanopettajat kuitenkin kokivat, että heillä on tarvittavaa osaamista perhepalveluista ja myös perhetyöhön liittyvää tietotaitoa. Oma tutkimukseni tuottaa tietoa perheiden näkökulmasta liittyen perheiden kanssa tehtävään työhön ja tukeen. On mielenkiintoista selvittää, kokevatko perheet varhaiskasvatuksen ammattilaisilla olevan tietotaitoa liittyen ennaltaehkäisevään perhetyöhön.

3 Opinnäytetyön toteutus

Tässä luvussa perehdyn tarkemmin opinnäytetyöni tutkimustehtävään ja esittelen tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen siirryn tutkimusmenetelmän esittelyyn ja perustelen menetelmän valintaa. Lopuksi paneudun aineistonhankintamenetelmään ja aineiston analyysiin.

3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimustehtävän muoto antaa jo itsessään vihjettä siitä, millainen aineistonkeruumenetelmä ja analyysimenetelmä tutkimukseen sopii. Tutkimustehtävää ei kuitenkaan tarvitse lyödä täysin lukkoon vielä työn alkuvaiheessa, jotta jää tilaa lukemiselle, syventymiselle, muistiinpanoille ja näiden avulla ajatusten selkeyttämiselle. (Hakala, 2018, ss. 19–20) Tutkimusongelman asettelu on laadullisessa tutkimuksessa melko joustavaa ja aina ei ole tarpeellista määritellä pikkutarkasti tutkimusongelmia, vaan asettaa tutkimukselle yleisluontoisempi tutkimustehtävä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006)

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää vanhempien ja huoltajien ajatuksia siitä, millaista tukea he saavat varhaiskasvatuksesta tällä hetkellä arkeensa ja millaista tukea he toivoisivat saavansa jatkossa. Tutkimustehtävän pohjalta opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

Miten vanhemmat kokevat saavansa tukea arkeen varhaiskasvatuksesta?

Millaista arjen tukea perheet toivoisivat saavansa varhaiskasvatuksesta?

3.2 Tutkimusmenetelmä ja aineistonhankinta

Jokainen tieteellinen tutkimus tarvitsee jonkinlaisen aineiston. Tutkimuskysymykset antavat jo itsessään osviittaa siitä, millainen tutkimusmenetelmä tutkimukseen soveltuu.

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruu ja sen käsittely kietoutuvat yhteen. Jo aineistonkeruuvaiheessa vaaditaan analyysiin liittyvää tietotaitoa, koska alustavaa tulkintaa voidaan tehdä jo kootessa aineistoa. (Hakala, 2018, ss. 11, 17)

Laadullisessa tutkimuksessa on oletettavaa, että ympärillä oleva maailma ja elämä on prosessimainen virta, johon osallistutaan tutkimuksessa. Tutkimuksessa tarkasteltavaa ilmiötä halutaan ymmärtää tutkimuksen kohteena olevien ihmisten näkökulmasta. Ollaan kiinnostuneita siitä, millaisia ajatuksia, kokemuksia ja tunteita henkilöillä on liittyen tutkimuksen kohteena olevaan asiaan. (Juuti & Puusa, 2020; Hakala, 2018, s. 18)

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus näkee maailman pysähtyneenä ja staattisena, tietystä hetkestä. Joskus se auttaa löytämään tutkimuskohteesta ja sitä ympäröivän maailman suhteesta seisahduneen kuvan siitä todellisuudesta, jota tutkitaan. Kvantitatiivinen tutkimus on täsmällisempää kuin kvalitatiivinen, jota voidaankin ajatella perusteellisemmäksi. (Hakala, 2018, s. 18) Opinnäytetyöni on pääasiassa laadullinen tutkimus, mutta sisältää myös määrällisiä elementtejä aiheeseen johdattavien kysymysten muodossa.

Kaikki ympärillä oleva on täynnä merkityksiä ja merkityksen kantajia on monenlaisia. Myös merkitysten tulkinta voi tukeutua hyvin erilaisiin tutkimusaineistoihin. Aineistot ilmentävät merkityksiä eri tavoin ja eri aineistoja tulkitaan erilaisten käytänteiden avulla. Tutkimuksen aineistossa tärkeintä on, että se vastaa kysymyksiin, joita tutkija haluaa esittää. Jos halutaan saada selville ihmisten kokemuksia, aineiston tulee olla sellainen, että se tekee oikeutta kokemusten erityispiirteille. Tulee siis pohtia, millaisia kokemukset ovat ja millä eri tavoin niitä voi tavoitella. (Moilanen & Rähä, 2018, s. 48)

Kyselylomake on perinteinen tutkimusaineiston keruutapa, jonka paperisen version rinnalle on tullut sähköiset kyselyt. Kyselyn muoto vaihtelee sen tarkoituksen ja kohteen mukaan. Välillä kyselyyn vastaajat toimivat itsenäisesti saamiensa ohjeiden pohjalta. Kysymykset tulee tehdä ja muotoilla niin, että kysymykset luovat pohjan tutkimuksen onnistumiselle. Tulokset voivat vääristyä, jos vastaaja ei ajattele kysymyksiä samalla tavalla kuin tutkija on ne tarkoittanut. Kysymysten täytyykin olla yksiselitteisiä ja esitettävä niin, etteivät ne ole johdattelevia. (Valli, 2018, s. 81)

Kyselylomakkeessa on usein alkuun johdattelevia kysymyksiä, jotka lämmittelevät vastaajan varsinaiseen aiheeseen. Nämä taustakysymykset ovat yleensä selittäviä muuttujia, joita

tarkastellaan suhteessa tutkittavaan ominaisuuteen. Seuraavaksi kannattaa sijoittaa helpot kysymykset, joissa ei käydä läpi arkoja aiheita. Nämä johdattelevat vastaajan arkoihin aihealueisiin. Lomakkeen pituutta tulee miettiä huolellisesti, koska liian pitkä kyselylomake saa vastaajan luovuttamaan vastauksien suhteen. Kielellisesti kysymykset tulee muotoilla oikein ja henkilökohtaiseen muotoon. (Valli, 2018, ss. 81–83)

Tietokoneen välityksellä verkossa tehtävät kyselyt ovat yleistyneet. Viime vuosikymmenten aikana vastausprosentit ovat pienentyneet postikyselyissä verrattuna verkkokyselyihin. Verkkokyselyjen etuna on myös niiden nopeus. Kysely on nopea toimittaa vastaajalle ja vastauslomake palautuu nopeasti tutkijalle. Verkossa tehtävässä kyselyssä tulee ottaa huomioon, että se toimii ja on vastattavissa kaikilla laitteissa. (Perkkilä & Valli, 2018, ss. 99–100)

Tutkimuksen aineistonhankintamenetelmänä toimi puolistrukturoitu kyselylomake (Liite 2.), joka on tuotettu sähköisessä muodossa Webropolissa. Kyselylomakkeen tavoitteena oli saada jokaiseen kysymykseen vastaus annettujen vaihtoehtojen ja avointen kysymysten avulla. Kyselyssä kysytään ainoastaan tutkimuksen tarkoituksen kannalta merkityksellisiä kysymyksiä. Kyselyyn voivat vastata kahden Norlandian varhaiskasvatyksen asiakasperheiden vanhemmat ja kysely lähetetään sähköpostitse.

Kyselylomake päättyi aineistonhankintamenetelmäksi, koska tavoitteena on helpottaa vastausten antamista ja välttää turhia kysymyksiä. Kysymykset ovat sellaisia, että otoshenkilö pystyy ymmärtämään ne oikein ja tuottamaan niihin vastaukset, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Kysely koostui avoimista kysymyksistä ja monivalintakysymyksistä. Kysely lähetettiin kahden päiväkodin asiakasperheille samaan aikaan, ja vastausaikaa oli kaksi viikkoa. Viikon jälkeen lähetettiin muistutusviesti. Kyselyyn osallistuminen oli anonyymia ja vapaaehtoista.

Kysymyksiä Webropol-kyselyssä oli yhteensä seitsemän. Kysymyksistä kaksi oli monivalintakysymyksiä ja viisi avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja sai vastata omin sanoin. Linkki kyselyyn lähetettiin sähköpostitse 200 asiakkaalle tilaajalta saadun sähköpostilistan mukaan. 20 sähköpostia ei todennäköisesti päätenyt perille asti, koska niistä tuli automaattiviesti takaisin, ettei sähköpostia voitu toimittaa. Kyselyyn vastasi yhteensä 22 huoltajaa.

3.3 Aineiston analyysi

Tutkimuksen analyysi on teorialähtöinen, koska teoreettinen viitekehys suuntaa aineiston keräämistä ja analyysi rakentuu teorian varaan. Aineisto kerättiin teorian kehyksessä. Päättely tapahtuu niin, että käytännön ilmiö on eroteltu ensin teorian avulla ja tämän jälkeen aineisto kootaan, analysoidaan ja tulkitaan. Teoreettiseen tarkasteluun palataan vielä lopuksi. (Vilkkä, 2021, s. 113)

Tekstiaineistoissa sisällönanalyysin huolellisuus, täsmällisyys ja tarkkuus arvioidaan tulosten kyvyllä vastata tutkimusongelmaan. Kaikissa tutkimuksissa asianmukainen ja yksityiskohtainen aineiston sisällön käsittely luo tutkimukselle uskottavuutta ja luotettavuutta. Laadullisen tutkimuksen analyysin tarkoituksena onkin oppia omasta aineistosta ja tiivistää ja täsmentää tietoa. (Vilkkä, 2021, s. 109)

Kvalitatiivisten aineistojen analyysitapoja on monia ja niitä kehitetään jatkuvasti. Analyysitapojen tunteminen auttaa tutkijaa etenemään oman aineiston kanssa. On tärkeää huomata, että analyysitavat kietoutuvat toisiinsa ja niiden rajat ovat häilyviä. Usein tarvitsee myös hyödyntää useampaa analyysitapaa. Laadullisen aineiston rikkaus onkin se, että analysointimenetelmiä on useita. Kun yksi tapa ei johda mihinkään, on mahdollista soveltaa jotakin toista menetelmää. (Eskola & Suoranta, 1998, s. 117)

Ensimmäinen lähestyminen laadulliseen aineistoon on usein tematisointi, joka tarkoittaa sitä, että aineistosta voidaan nostaa esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Tällä tavalla mahdollistuu tiettyjen teemojen esiintymisen ja ilmenemisen vertailu aineistossa. Aineistosta voidaan poimia keskeisiä aiheita ja esittää se kokoilmana erilaisia kysymyksenasetteluja ja aluksi pyritäänkin löytämään ja erottelemaan tutkimusongelman kannalta merkittävät aiheet. Teemoittelu on suotava analysointitapa silloin, kun halutaan ratkaista jokin käytännöllinen ongelma. Vastauksista on tällöin kätevää poimia tutkimusongelman kannalta oleellista tietoa. (Eskola & Suoranta, 1998, ss. 126, 129)

Teemat muodostavat aineiston johtoajatuksia ja tuottavat tietoa siitä, mistä aineistossa puhutaan. (Vilkkä, 2021, s. 109) Teemojen etsimisen jälkeen on syytä jäsentää teemojen merkityssisältö. Tekstistä etsitään kuhunkin teemaan sopivat asiat ja esitetään ne. Tutkimuksen tässä vaiheessa on vaarana, että tulkitsija alkaa rakentaa liian kokonaisvaltaisia tarinoita tutkittavastaan ja tutkijan onkin maltettava arvioida rakennettujen merkitysten todenmukaisuutta. (Moilanen & Rähä, 2018, s. 51)

Aineistosta nousi esiin tutkimuskysymysten kannalta oleellisia teemoja. Huoltajien kokemuksista liittyen varhaiskasvatuksessa annettavaan arjen tukeen nousi seuraavia

teemoja: kommunikaatio ja keskustelut, henkilöstön osaaminen, taitojen harjoittelu ja vanhempien työnteon mahdollistaminen. Keskeisiä teemoja liittyen siihen, millaista tukea vanhemmat toivovat varhaiskasvatuksen tarjoavan, olivat turva sekä kasvun ja kehityksen tukeminen.

3.4 Eettisyys, luotettavuus ja kestävyys

Eettisesti hyväksyttävä ja luotettava tieteellinen tutkimus on uskottava, kun se on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön (HTK) velvoittamalla tavalla. Hyvä tieteellinen käytäntö sisältää seuraavat perusperiaatteet: luotettavuus, arvostus, todenmukaisuus ja vastuunkanto. On tärkeää huolehtia tieteelliseen toimintaan tarvittavista luvista ja suostumuksista sekä eettisestä ennakoarvioinnista ennen aineistonkeruun aloittamista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023, s. 13)

Henkilötietojen käsittely ja tietosuojat on opinnäytetyötä tehdessä tärkeässä osassa, mikäli käsitellään henkilötietoja. Tutkittavia tulee informoida ja huolehtia suostumuksesta osallistua tutkimukseen. Lisäksi on tärkeää perehtyä tarkasti omaan opinnäytetyön aiheeseen ja huolehtia aineistojen säilyttämisestä sekä omistus- ja käyttöoikeuksista kaikkien osapuolten suostumuksella. Tulee ottaa huomioon, että opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se tarkistetaan plagiaatintunnistusjärjestelmässä. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene Ry, 2020, s. 7, 14)

Kyselyn aineisto kerättiin Webropol-kyselylomakkeella, ja saatekirjeessä kerrottiin vastaajalle, että vastaaminen tapahtuu anonymisti eikä vastaajaa voida tunnistaa vastauksista. Kyselyyn vastaaminen oli myös täysin vapaaehtoista ja tämä oli mainittu saatekirjeessä. Kun opinnäytetyön tulokset on analysoitu, kysely ja siihen saadut vastaukset poistetaan. Aineistonhankintaan, sen säilyttämiseen ja poistamiseen liittyviä seikkoja käsittelen aineistonhankintasuunnitelmassa (Liite 1.).

4 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseni tuloksia. Ensimmäinen kysymys ”Minkä ikäisiä lapsia teillä osallistuu varhaiskasvatukseen?” toimi johdattelvana kysymyksenä aiheen pariin. Tähän vastasi 22 vanhempaa/huoltajaa. 59 % vastaajista kertoi, että heillä osallistuu varhaiskasvatukseen 1–3-vuotiaita lapsia ja 68 % vastasi 3–5-vuotiaat. Yhdelläkään vastaajalla ei osallistunut varhaiskasvatukseen alle 1-vuotiaita lapsia.

Kysymykseen ”2. Kuvaile, millaiseksi koette yhteistyön varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa.” vastauksia tuli 22. Vastauksissa oli nähtävillä kolme pääteemaa: sujuva yhteistyösuhde, haastava yhteistyösuhde ja ristiriitainen yhteistyösuhde. Sujuvaan yhteistyöhön luokittelin myös seuraavia ilmaisutapoja: toimiva, hyvä, erinomainen, avoin ja mutkaton. Haastavaan yhteistyösuhteeseen luokittelin myös vaikeaksi koetun yhteistyösuhteen varhaiskasvatushenkilöstön kanssa. Ristiriitaiseen yhteistyösuhteeseen luokittelin ilmaisutapoja, joissa on elementtejä sekä hyvästä, että haastavasta yhteistyösuhteesta. Ristiriitaisessa yhteistyösuhteesta korostui myös henkilöstön vaihtuvuus ja kiire.

Vastaukset jakoutuivat niin, että hieman yli puolet vastaajista koki yhteistyösuhteen sujuvaksi. (Kuva 1.) He kuvailivat yhteistyötä muun muassa hyväksi, erittäin hyväksi tai erinomaiseksi. Yhteistyösuhdetta kuvailtiin myös toimivaksi, helpoksi, ystävälliseksi ja avoimeksi.

Erinomaiseksi. Vaihdamme viikoittain ajatuksia ajankohtaisista aiheista.

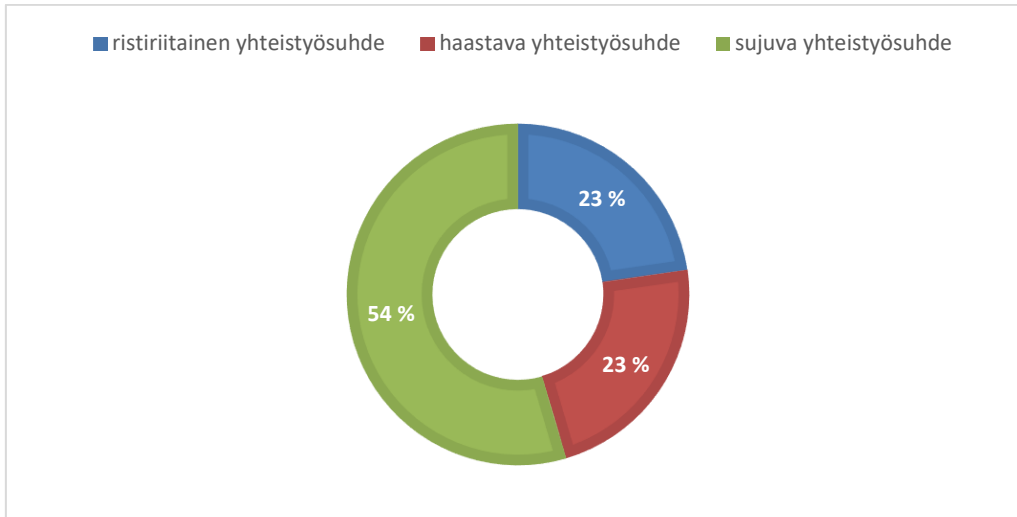
Lapseni ryhmän aikuisten kanssa yhteistyö on mutkatonta ja koen että tulen huoltajana kuuluksi heidän kanssa.

Haastavaksi tai ristiriitaiseksi yhteistyösuhteen kokivat vähän alle puolet vastaajista. (Kuva 1.) Haastavassa yhteistyösuhteessa yhteistyötä kuvailtiin epäselväksi, haasteelliseksi, haastavaksi ja vaikeaksi. Syitä haastavalle yhteistyölle vastaajat nimesivät muun muassa erilaiset haasteet viestinnässä ja sijaisten määrä. Ristiriitaisessa yhteistyösuhteessa korostui vastauksissa se, että siinä on elementtejä sekä sujuvasta että haastavasta yhteistyösuhteesta. Sijaiset, uudet työntekijät, vaihtuvuus ja yhteistyön vähäisyys nostettiin esille haastamaan paikoin hyvää yhteistyösuhdetta.

Pääsääntöisesti avointa ja sujuvaa. Välillä kiire ja kuormitus näkyy työntekijöissä, mutta tämä on täysin ymmärrettävää ja herättää lähinnä sympatioita.

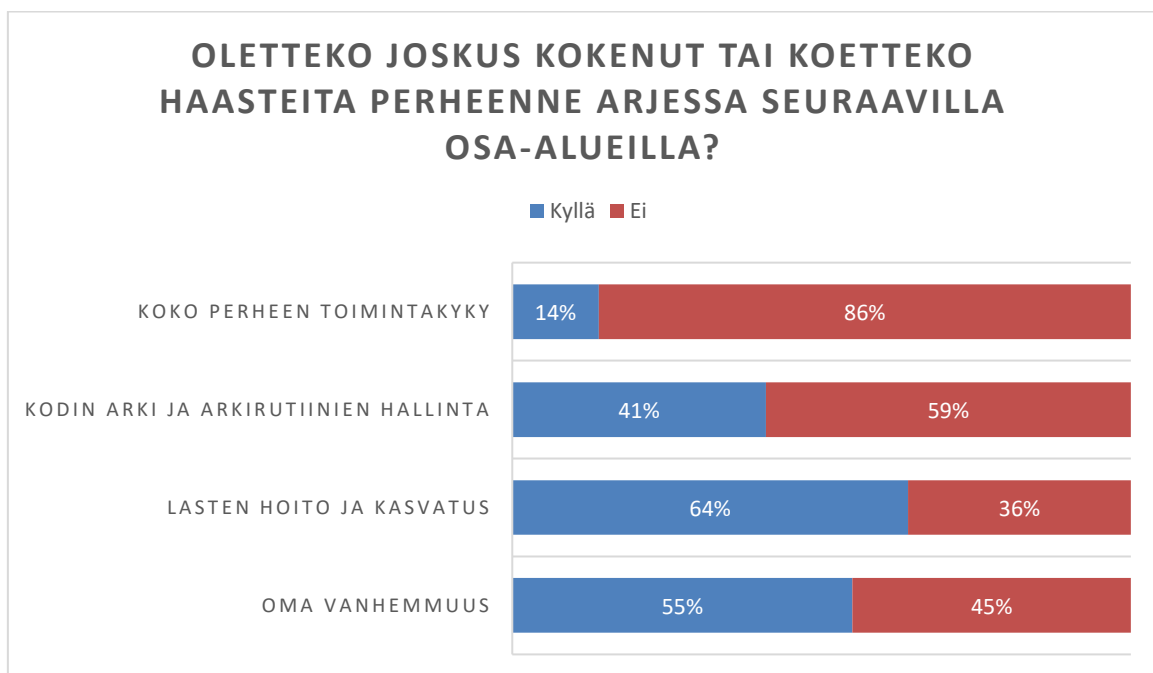
Yhteistyö on haasteellista eikä yhtä avointa johon pienemmällä paikkakunnilla olen tottunut. Kommunikointikatkoksia on paljon, asioita ei hoide/ selvitetä loppuun ja yhteen hiileen puhaltaminen on vaikeaa.

Kuva 1. Yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa

Seuraavana kysymyksenä oli ”Oletteko joskus kokenut tai koetteko haasteita perheenne arjessa seuraavilla osa-alueilla?”, jonka tarkoituksena oli johdatella vastaajia pohtimaan oman perheen arjen haasteita ja selvittää, millaisia haasteita perheen arjessa voi olla. Tulokset jakautuivat niin, että koko perheen toimintakyvyn haasteita koettiin olevan vähän. Sen sijaan arjen ja arkirutiinien hallinnan haasteita koki melkein puolet vastaajista. Yli puolet kokivat haasteita lasten hoidon ja kasvatuksen sekä oman vanhemmuuden kanssa. (Kuva 2.)

Kuva 2. Perheen arjen haasteet

Seuraavassa kysymyksessä pyysin vastaajia kuvailemaan, millaisia haasteita olette kokeneet tai koette perheenne arjessa. Tähän kysymykseen vastasi yhteensä 19 vastaajaa.

Vastaukset olivat jaettavissa kolmeen teemaan: arki, vanhemmuus sekä lasten hoito ja kasvatus. Ensimmäinen teema arki sisältää perheen arjen ja arkirutiinien haasteet sekä perheen toimintakyvyn haasteet. Tähän luokittelin kaikki arkeen ja arkirutiineihin liittyvät asiat sekä perheen toimintakykyyn vaikuttavat tekijät. Useampi vastaajista kertoi, että perheessä haasteena on nukkumaanmeno tai nukkumisrutiinit joko kotona tai päiväkodissa. Kolme vastaajaa kertoi aikatauluksen haasteista ja yksi vastaaja toi esille perheenjäsenten rytmissä pysymisen, joilla on neuropsykiatrisia haasteita. Kaksi vastaajaa toi esille vanhempien eron, joka haastaa monin eri tavoin perheen arkea ja yhtä perhettä haastoi myös uusperheen dynamiikka. Vastauksissa nostettiin esiin myös perheen terveyshuolet.

Päivän rytmi on hankala löytää, kun välillä lapsi kuitenkin nukkuu päiväunia päiväkodissa, vaikka on sovittu että neljävuotias ei niitä enää nukkuisi.

Perinteiset eroperheen haasteet, lasten asumisessa yms.

Vanhemmukseen liittyvät haasteet liittyivät väsymykseen, oman jaksamisen haasteisiin ja vähäisiin voimavaroihin. Lisäksi haastoi riittämättömyyden tunne vanhempana. Lasten hoitoon ja kasvatukseen liittyvät haasteita oli vastauksissa kaikista eniten. Lasten hoidossa ja kasvatuksessa perheitä haastoi eniten rajojen asettaminen. Peli- ja ruutuaikaan liittyvät haasteet, pukemisen haasteet ja uuden opettelu haastoivat vastanneita. Lisäksi yksilöllinen tukeminen ja huomiointi koettiin haastavaksi useamman lapsen perheessä ja kaveri- ja tunteiden tukeminen.

Nykyään koen myös ylipäättään vanhemmuudessa haastavana sen, että kuinka omista lapsista saisi kasvatettua ns. hyviä kansalaisia ja onnellisia ihmisiä.

Seuraavissa kysymyksissä syvennyttään tarkemmin varhaiskasvatuksen rooliin perheen tukijana. Avoimeen kysymykseen ”Onko varhaiskasvatuksen henkilöstö osannut mielestänne auttaa teitä arkeen liittyvissä asioissa?” vastauksia saatiin 21. Keskeisiä teemoja vastauksista tuli ilmi kaksi kappaletta: kommunikaatio ja henkilöstön osaaminen. Neljä vastaajista koki, että eivät ole joko tarvinneet tai saaneet apua arkeen liittyvissä asioissa, mutta eivät perustelleet tätä enempää. Neljä vastaajaa koki, että henkilöstö on osannut auttaa heitä arkeen liittyvissä asioissa ilman esimerkkejä.

Kommunikaatioon liittyvät vastaukset jakautuivat kahtia. Toimiva kommunikaatio toimi pohjana keskusteluille arkeen liittyvissä asioissa. Ajatusten vaihto puolin ja toisin ja varhaiskasvatuksessa hyväksi koetut keinot ovat auttaneet perheitä. Mikäli kommunikaatio koettiin puutteelliseksi, tukea arkeen ei saatu. Kahdessa vastauksessa käy ilmi, että aiemmin on saanut apua, mutta nykyään ei enää. Osassa vastauksissa tulee myös esille se, että

henkilöstö ei ole ottanut kantaa arkeen liittyvissä asioissa eikä näin tukeakaan ole tullut tai sovitut asiat eivät ole olleet kaikilla tiedossa henkilöstön vaihtuvuuden vuoksi.

Henkilöstö ainakin osaa kuunnella ja pyrkii auttamaan arjessa.

Silloin 1–2 vuotiaana kyllä nyt ei puhuta näistä asioista enää.

Henkilöstön osaaminen on toinen esiin noussut teema. Tässäkin teemassa vastaukset jakautuvat kahtia: on koettu henkilöstön osaavan auttaa ja on koettu, että henkilöstö ei ole osannut auttaa perhettä arkeen liittyvissä asioissa. Osa vastaajista on kokenut, että henkilöstö on osannut kuunnella ja pyrkii auttamaan, ovat auttaneet kasvatuksessa ja varhaiskasvatuksessa on harjoiteltu hyviä käytöstapoja ja toisten huomioonottamista. Toisaalta henkilöstön osaaminen on koettu myös puutteelliseksi: henkilöstö on koettu keinottomaksi lapsen kanssa ja vanhempien kanssa ei ole käyty tarvittavaa keskustelua lapsen haasteista.

Olemme usein henkilökunnan kanssa samoilla linjoilla lapseen liittyvistä asioista, ja koen, että saan heiltä myös apua kasvatukseen, kun voin kysyä miten he hoitavat tiettyjä asioita päiväkodissa.

Ymmärrän kyllä, että olen myös se, joka lapsen tuntee parhaiten, mutta kyllä ne keinot pitää löytyä henkilökunnalta, eikä minulta.

Seuraavana kysymyksenä on ”Millaista tukea olette saaneet arkeenne varhaiskasvatuksesta?”. Vastauksia tähän kysymykseen tuli 20. Vastauksista nähtävillä oli kolme pääteemaa: keskustelut, taitojen harjoittelu ja vanhempien työnteon mahdollistaminen. Viisi vastaajaa koki, että ei ollut joko saanut tai ei ollut tarvinnut tukea arkeensa.

Keskustelut arjen tukena nousivat esiin kuudessa vastauksessa. Vasu-keskusteluissa lapsen asioiden läpikäynti, arjen vinkit ja ymmärrys koettiin varhaiskasvatuksen tarjoamana tukena. Keskusteluja oli käyty syömiseen, vessataitoihin, kävelyyn ja lapsen itsenäistymiseen liittyen. Yksi vastaajista kuvaili saamaansa tukea kasvatuskumppanuudeksi. Toinen esiin noussut teema on erilaisten taitojen harjoittelu. Koettiin, että esimerkiksi kaveritaitojen ja tunnetaitojen harjoittelu, itsetunnon vahvistaminen, ruokailutaidot, opetustilanteet sekä yleisesti arkeen liittyvät taidot koettiin varhaiskasvatuksen tarjoamana tukena.

Ymmärrystä, tukea lapsen itsenäisyyden opetukseen.

Olemme saaneet tukea ja vahvistusta moniin käytännön asioihin. Kuten vaikkapa siihen, miten voisimme pk:ssa ja kotona tukea lapsen kävelemään opettelua, pottailua tai muuta vastaavaa taitoa.

Vanhempien työnteon mahdollistaminen nousi esille useampaan kertaan arjen tukena. Neljä vastaajaa ilmaisi, että varhaiskasvatus mahdollistaa vanhemmille työnteon. Näissä vastauksissa nousi esiin, että on tärkeää, että lapsella on turvallinen ja viihtyisä paikka päivien ajaksi.

Suurin tuki on se, että lapset ovat päivät päiväkodissa ja vanhemmat pääsevät sen myötä töihin.

”Millaista tukea arkeen toivoisitte varhaiskasvatuksen tarjoavan?” toimi kyselyn viimeisenä kysymyksenä. Vastauksia tähän tuli 18, joista yksi oli jätetty tyhjäksi, eli vastauksia oli 17. Seuraavat teemat nousivat esiin vastauksista: turva sekä kasvun ja kehityksen tukeminen. Vastauksissa nousi teemana turva esille neljä kertaa. Tällä tarkoitettiin sitä, että toivotaan varhaiskasvatuksen tarjoavan turvaa ja turvallisuutta lapselle ja tätä kautta koko perheelle. Turvallinen ympäristö nähtiin heijastuvan myös muuhun arkeen positiivisella tavalla ja tuovan vanhemmille mielenrauhaa työ- ja koulupäivien ajaksi.

Toivoisin, että lapsen voi tuoda turvalliseen ympäristöön niin että voi itse olla koulu/työpäivän miettimättä onko lapsella turvallista, saako hän oikeaa ruokaa ja miten arki sujuu.

Seuraava teema kasvun ja kehityksen tukeminen nousi esiin vastauksissa yhteensä kymmenen kertaa eri tavoin. Toivottiin keskusteluja, vinkkejä ja neuvoja sekä kommunikointia lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen liittyen. Tämän teeman alle liitin myös vastaukset, joissa toivottiin varhaiskasvatuksen tarjoavan ikätasolle sopivaa ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa, jotka tukevat lapsen kasvua ja kehitystä. Kasvun ja kehityksen tukemisessa nähtiin myös tärkeänä samalla puolella oleminen sekä lapsen kanssa toimiminen samoin päiväkodissa ja kotona.

Kiinnostusta ja aikaa keskustella yhdessä lapsen kehityksestä ja mihin juttuihin voisi panostaa varhaiskasvatuksessa sekä kotona.

Päiväkoti on olennaisessa kasvatusroolissa vanhempien lisäksi, joten siksi erityisesti se, että vanhemmat ja päiväkodin henkilökunta ovat kasvatuksessa "samalla puolella" on mielestäni tärkeää.

5 Johtopäätökset

Lapsen kehitysympäristössä tehty työ tuottaa tuloksia, kun riittävää tukea tarjotaan arjessa ja tuttujen ihmisten kanssa. Lapsen lähellä olevat aikuiset ovat vastuussa lapsen kehityksestä, ja vanhempien kanssa luotu avoin kasvatuskumppanuussuhde on tärkeä osa yhteistyötä kodin ja varhaiskasvatuksen välillä. Lapsen kehitystä tuetaan perustyönä varhaiskasvatuksessa ja tukea vanhempia kokeilemaan samanlaisia tapoja toimia myös kotona. (Mäkelä, 2013, ss. 19–20)

Kyselyn vastauksista voidaan päätellä, että varhaiskasvatus koetaan tärkeänä palveluna perheille myös arkea tukevana palveluna ja mikäli tuki koetaan puutteellisena, vaikuttaa se perheen arkeen monin eri tavoin. Sujuva yhteistyö koettiin voimavarana arkeen ja pidettiin tärkeänä muun muassa avoimuutta ja joustavuutta. Haastavaksi yhteistyö koettiin silloin, kun keskusteluyhteyttä ei ollut tai se koettiin puutteellisena esimerkiksi sijaisten määrän tai vaihtuvan henkilöstön vuoksi. Ristiriitaiseksi yhteistyö koettiin silloin, kun esimerkiksi kiire tai henkilöstön vaihtuvuus aiheuttivat osittain haasteita toimivaan yhteistyöhön.

Halusin myös selvittää, miten perheet kokevat haasteita arjessaan ja millaisia nämä haasteet ovat. Tästä sain tärkeää taustatietoa, kun selvitetään, millaista tuki on tällä hetkellä ja millaista tukea toivotaan. Vastauksista kävi ilmi, että vanhemmuuden haasteet ovat tuottaneet tai tuottavat haasteita perheissä jopa yli puolella vastaajista. Vanhemmuudessa haastoivat ennen kaikkea oma jaksaminen ja voimavarojen vähyys.

Aunolan (2021) mukaan ulkoapäin tulevat odotukset ja vanhempien omat ajatukset ihannevanhemmuudesta ovat ristiriidassa keskenään. Näkemykset yhteiskunnan asettamista ominaisuuksista ovat vanhempien mukaan suorituskeskeisempiä kuin vanhempien omat käsitykset ihannevanhemmasta. Nämä seikat voivat vaikuttaa vanhempien hyvinvointiin ja tulee ottaa huomioon vanhemmuutta tukiessa eri palveluissa. (Aunola ym., 2021)
Vanhemmuuden haasteet haastoivat perheitä jonkin verran myös tässä tutkimuksessa.

Eniten haasteita tuotti kuitenkin lasten hoitoon ja kasvatukseen liittyvät haasteet, joita oli ollut tai on yli puolella vastaajista. Tätä tukee myös se, että lasten kasvuun ja kehitykseen liittyvät asiat olivat niitä, jotka haastoivat perheitä eniten kysymyksessä ”Millaisia haasteita olette kokeneet tai koette perheenne arjessa?”. Lasten hoidossa ja kasvatuksessa muun muassa rajojen asettaminen, uusien taitojen opettelu ja nukkumisen pulmat haastoivat perheitä.

Salosen (2019) tutkimuksesta selviää, että sosionomitaustaisilla lastentarhanopettajilla on suhteellisen laajaa tietoutta tarjolla olevista perheiden palveluista sekä lastensuojelun ja

perhetyön osaamista. Yliopistosta valmistuneilla opettajilla tietotaito painottuu erilaisiin oppimisen haasteisiin ja niihin puuttumiseen. Tutkimuksessa lastentarhanopettajat kuitenkin kokivat päiväkotiryhmän kasvattajien olevan niitä ammattilaisia, jotka tuntevat lapsen ja perheen parhaiten. (Salonen, 2019, ss. 54, 72 & 74) Henkilöstön osaamisella näytti olevan merkitystä sille, kokevatko perheet saavansa tukea varhaiskasvatuksesta. Osa koki, että henkilöstö on osannut auttaa heitä arkeen liittyvissä asioissa, on kuunnellut ja opettanut lapselle tärkeitä taitoja. Osa taas koki, että henkilöstö ei ole osannut auttaa perhettä lapsen haasteissa tai keskustelua vanhempien kanssa lapsen haasteisiin liittyen ei ole käyty ollenkaan.

Varhaiskasvatuksen perhetyö on työmuoto, jota toteutetaan ennaltaehkäisevästi osana varhaiskasvatusta. Työssä yhdistyy perhetyön ja varhaiskasvatuksen elementit. Lasta pyritään auttamaan tukemalla koko perhettä. Varhaiskasvatuksen henkilöstö voi tehdä perhetyötä oman työnsä ohessa tarjoamalla tukea esimerkiksi vanhemmuudessa, arjen hallinnassa tai voimavarojen hiipuesssa. (Järvinen ym., 2012, ss. 79–80). Keskustelut nousivat teemana arjen tueksi, jota varhaiskasvatus tarjoaa. Vasu- keskustelut, arjessa lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät keskustelut, ymmärrys ja arjen vinkit nähtiin arkea tukeviksi. Myös erilaisten taitojen harjoittelu ja vanhempien työnteon mahdollistaminen auttoivat perheitä arjessa.

Vanhemmat kokevat vaatimuksia ja odotuksia, jotka vaikuttavat perheen elämään. Tämän takia koko perheen tukeminen vaikuttaa lapsen hyvinvointiin. Perheessä voi tapahtua myös erilaisia kriisejä, jotka muuttavat koko perheen ja lapsen arkea huomattavasti. Tällaisissa tilanteissa luovat turvaa ja tukea päivittäiset rutiinit ja pysyvät ihmissuhteet varhaiskasvatuksessa. (Böök & Mykkänen, 2017, ss. 75, 82–83) Vanhemmat toivoivat varhaiskasvatuksen tarjoavan tukea arkeen niin, että varhaiskasvatus toimii turvallisena ympäristönä lapselle kasvaa ja kehittyä. Yli puolet vastaajista toivoi, että lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan varhaiskasvatuksessa ja otetaan tähän myös perhe mukaan: toivottiin keskusteluja, neuvoja ja vinkkejä liittyen lapsen kasvuun ja kehitykseen.

6 Pohdinta

Opinnäytetyön aihe oli itselleni tärkeä, koska olen työskennellyt varhaiskasvatuksessa jo useamman vuoden ajan. Harjoittelussani perhetyössä nousi esille varhaiskasvatuksen merkitys perheiden tukemisessa ja aihe alkoi kiinnostaa. Halusin tuoda perheiden äänen kuuluviin ja tietää, miten he kokevat saavansa tukea varhaiskasvatuksesta ja millaista tukea

he toivoisivat. Näin voidaan kehittää varhaiskasvatusta myös perheitä kokonaisvaltaisesti tukevana palveluna.

Tutkimus osoittaa, että varhaiskasvatuksessa on tarvetta perheiden kokonaisvaltaiselle tukemiselle. Perheillä on moninaisia haasteita, joihin he toivovat apua ja tukea varhaiskasvatuksesta. Perheet kokevat tällä hetkellä saavansa apua ja tukea arkeen vaihtelevasti, osa hyvin ja osa puutteellisesti. Tuen saamisen edellytykset vaikuttavat olevan erityisesti toimiva yhteistyösuhde, kommunikaatio ja laadukkaan varhaiskasvatuksen tarjoaminen, joka sisältää turvallisen ympäristön lisäksi lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen.

Tämän opinnäytetyön tulosten pohjalta voisi tehdä jatkotutkimusta esimerkiksi siitä, miten varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista voisi parantaa, jotta perheitä voitaisiin tukea arjessa paremmin. Olisi mielenkiintoista saada tietoa enemmän siitä, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö kokee perheiden tukemisen varhaiskasvatuksessa. Mistä puutteet perheiden tukemisessa varhaiskasvatuksen henkilöstön näkökulmasta johtuvat? Onko henkilöstöllä tarvittavaa osaamista perheiden tukemiseen ja miten tätä osaamista voisi lisätä?

Opinnäytetyöni herätti itsessäni ajatuksia varhaiskasvattajana ja toivon sen tekevän samoin myös muissa alan ammattilaisissa. Opinnäytetyötäni voi mielestäni hyödyntää myös muualla lasten kanssa tehtävässä työssä eikä rajoitu pelkkään varhaiskasvatukseen. Koen, että voin hyödyntää tutkimuksessani saamaani tietoa perheiden tukemisessa ja kehittää yhteistyötä varhaiskasvatuksessa omassa työssäni myös jatkossa. Erityisesti jäin pohtimaan seuraavaa: Miten voisin kommunikoida, ohjata ja neuvoa perheitä paremmin ja annanko tälle aikaa omassa työssäni?

Lähteet

- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene Ry. (2020). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf? t=1578480382>
- Aunola, K., Halonen, J., Rintala, R., Rönkä, A. & Sorkkila, M. (2021). Vanhempien käsitykset ihannevanhemman ominaisuuksista sekä yhteiskunnan vanhemmille asettamista ihanteista Suomessa. *Psykologia*, 56(3), 304–318.
- Böök, M. & Mykkänen, J. (2017). Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.), *Valloittava varhaiskasvatus* (ss. 75–86). Vastapaino.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Hakala, J. (2018). Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1*. PS-kustannus.
- Hakamäki, H. (2019). Konsultoitvien varhaiskasvatuksen erityisopettajien kuvauksia lapsiperheiden arkea kuormittavista tekijöistä. [pro gradu- tutkielma, Jyväskylän yliopisto].
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/66063/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201910284626.pdf>
- Halme, N., Nykänen, S., Perälä, M.-L. & Salonen, A. (2011). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? - Vanhempien näkökulma. Juvenes Print - Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. (2021). *Perheen parhaaksi*. Edita Publishing Oy.
- Kallinen, T. & Kinnunen, T. (n.d.) Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

- Karila, K. (2016). *Vaikuttava varhaiskasvatus*. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf
- Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. (n.d.). *Posti- ja verkkokyselyaineiston kokoaminen*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Haettu 15.3.2024. osoitteesta [Posti- ja verkkokyselyaineiston kokoaminen - Tietoarkisto \(tuni.fi\)](https://www.tuni.fi/tietoa/Posti-ja-verkkokyselyaineiston-kokoaminen-Tietoarkisto)
- Laine, T. (2018). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. PS-kustannus.
- Moilanen & Räihä (2018). Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. PS-kustannus.
- Mäkelä, J. (2013). Ehkäisevät palvelut kunniaan. Teoksessa A. Hastrup, M. Hietanen-Peltola, J. Jahnukainen & M. Pelkonen (toim.), Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Lasten Kaste – kehittämistyöstä pysyväksi toiminnaksi. THL 3/2013.
- Opetushallitus. (2022a). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf
- Opetushallitus. (2022b). Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestäminen ja koronatilanteesta palautuminen 1.8.2022 alkaen. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatuksen-ja-esiopetuksen-jarjestaminen-ja-koronatilanteesta>
- Perkkilä, P. & Valli, R. (2018). Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1*. PS-kustannus.
- Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus>
- Rytkönen, T. & Rönkkö, L. (2010). *Monisäikeinen perhetyö*. WSOYpro Oy.

- Salonen, S. (2021). "Se perheen tuki on kuitenkin iso osa meidän työtä". Ehkäisevä lastensuojelu varhaiskasvatuksessa lastentarhanopettajien kokemana. [pro gradu-tutkielma, Turun yliopisto].
https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147637/Salonen_Sanni_opinnayte.pdf?sequ
- SOAMK. (2021). *Sosionomi-koulutuskuvaus*. Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2021/04/Sosionomi-koulutuskuvaus-2020-1.pdf>
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2017) Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. *Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:5*.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80391/05_17_Sosiaalihuoltolain%20soveltamisopas.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>
- Valkonen, L. (2006). Millainen on hyvä äiti tai isä? Viides- ja kuudesluokkalaisten vanhemmuuskäsitykset. (Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social research 286) [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-2569-2>
- Valli, R. (2018). Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1*. PS-kustannus.
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540#L2>
- Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S., Kurvinen, A. (2013). *Lapsuus: erityinen elämänvaihe*. Sanoma Pro.
- Vilkkä, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä*. PS-kustannus.

Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Perheiden tuen tarpeet varhaiskasvatuksessa – ennaltaehkäisevän perhetyön näkökulma
Opinnäytetyön tekijä: Elisa Lunkka

AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

Opinnäytetyön aineisto kerätään Norlandia Päiväkotien Tampereen yksiköiden asiakasperheiltä. Aineisto kerätään kyselyllä ja kysely toteutetaan Webropol-kyselylomakkeen avulla sähköisesti. Kysely lähetetään sähköpostitse asiakasperheille. Analysoitava aineisto on sähköisessä muodossa. Analysoitava aineisto on sekä numeerista tietoa että tekstimuodossa. Opinnäytetyössä ei kerätä henkilötietoja ja vastaaminen tapahtuu anonyymisti.

AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

Opinnäytetyön tutkimusaineisto tallennetaan opiskelijan Hämeen ammattikorkeakoulun OneDriveen prosessin ajaksi. Aineistoa pääsee käsittelemään ainoastaan opiskelija itse.

AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Opinnäytetyössä kerättyä tutkimusaineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä ja tutkimuksessa. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen aineisto poistetaan OneDrivestä, kun opinnäytetyö on hyväksytty. Tähän päivään asti aineistoa säilytetään tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen opiskelijan saavutettavissa.

Liite 2. Kyselylomake

1. Minkä ikäisiä lapsia teillä osallistuu varhaiskasvatukseen?
Alle 1 v
1–3 v
3–5 v
2. Kuvaile, millaiseksi koette yhteistyön varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa.
3. Millaisista asioista keskustele te varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa?
4. Oletko kokenut haasteita perheenne arjessa seuraavilla osa-alueilla?
 - a. Vanhemmuus? Kyllä - ei
 - b. Lasten hoito ja kasvatusta? Kyllä - ei
 - c. Kodin arki ja arkirutiinien hallinta? Kyllä - ei
 - d. Koko perheen toimintakyky? Kyllä - ei
5. Onko varhaiskasvatuksen henkilöstö osannut mielestänne auttaa teitä arkeen liittyvissä asioissa?
6. Minkälaista tukea arkeen olet saanut varhaiskasvatuksesta?
7. Millaista tukea arkeen toivoisit varhaiskasvatuksen tarjoavan?

Liite 3. Saatekirje

Hyvä vanhempi/huoltaja

Olen viimeisen vuoden sosionomiopiskelija Hämeen ammattikorkeakoulusta, ja teen opinnäytetyöni yhteistyössä Norlandia Päiväkotien kanssa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on kartoittaa kyselytutkimuksen avulla, miten te vanhemmat/huoltajat koette saavanne tukea arkeen varhaiskasvatuksesta ja millaista tukea toivoisitte saavanne varhaiskasvatuksen ammattilaisilta.

Kerään tutkimusaineistoa oheisella kyselylomakkeella Norlandian asiakasperheiltä ja vastausaikaa on 05.12.2023 klo 23.59 asti. Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Vastaaminen tapahtuu anonymisti, eivätkä yksittäisten vastaajien tiedot paljastu tuloksista. Vastaamalla kyselyyn voitte tuoda esille näkemyksiänne ja ajatuksianne liittyen siihen, miten varhaiskasvatuksessa voitaisiin tukea teidän perhettänne yhä paremmin.

Opinnäytetyöni ohjaajana toimii Liisa Harakkamäki Hämeen ammattikorkeakoulusta ja tilaajan edustajana toimii Niina Saarenmaa Norlandia Päiväkodeilta. Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseukseen osoitteeseen www.theseus.fi.

Kyselyyn pääset vastaamaan tästä linkistä:

<https://link.webpolsurveys.com/S/1C9AE14376447146>